

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของอาจารย์พยาบาลคามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบว่า บทบาทของอาจารย์พยาบาลคามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความแตกต่างกันหรือไม่ ขณะเดียวกันก็เฝ้าทำการเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์พยาบาลคามการรับรู้และบทบาทที่เป็นจริงคามการรับรู้ของอาจารย์ เพื่อศึกษาสภาพความขัดแย้งในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลพร้อมกันไปด้วย

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานบันการศึกษาพยาบาล อาจารย์พยาบาล และนักศึกษพยาบาล ชั้นปีที่ 4 จากสถานบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ของประเทศไทย คือ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของประชากรไว้ดังนี้ คือ

ผู้บริหารสถานบันการศึกษาพยาบาล หมายถึง บุคคลซึ่งกระทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารในสถานบันศึกษานั้น ๆ ได้แก่ คณบดี รองคณบดี และหัวหน้าภาควิชา

อาจารย์พยาบาล ได้แก่ บุคคลผู้ซึ่งทำหน้าที่สอนนักศึกษพยาบาลทั้งในห้องเรียนและการปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปและมีใบประกอบโรคศิลปะ สาขาการพยาบาล

นักศึกษพยาบาล ได้แก่ นักศึกษพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ของสถานบันการศึกษาพยาบาลนั้น ๆ

ประชากรที่อยู่ในเกณฑ์ผู้วิจัยกำหนดที่รวบรวมได้ทั้งหมด มีดังนี้ คือ ผู้บริหาร
 สถาบันการศึกษาพยาบาล จำนวน 45 คน อาจารย์พยาบาลจำนวน 376 คน และนักศึกษา
 พยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 470 คน กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการ
 สุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากประชากรของแต่ละสถาบัน และเหตุ
 ที่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับกลุ่มอาจารย์พยาบาลและนักศึกษา
 พยาบาล ผู้วิจัยจึงนำเอาผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลมาใช้ในการวิจัยทั้งหมด สำหรับ
 อาจารย์พยาบาลผู้วิจัยสุ่มมาจำนวน 188 คน ซึ่งเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากร
 ส่วนจำนวนของนักศึกษาพยาบาล เพื่อไม่ให้แตกต่างกับจำนวนของผู้บริหารสถาบันการศึกษา
 พยาบาลมากนัก ผู้วิจัยจึงสุ่มมาจำนวนเท่ากับกลุ่มอาจารย์พยาบาล คือ 188 คน รวมกลุ่ม
 ตัวอย่างประชากรทั้งหมด 421 คน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 5
 สถาบัน จำนวน 421 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน 409 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.15 ดังแสดง
 ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ส่งทั้งหมดและอัตราส่วนร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

กลุ่มตัวอย่างประชากร	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งทั้งหมด	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน	
		จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหาร สถาบันการศึกษาพยาบาล	45	42	93.33
อาจารย์พยาบาล	188	188	100
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4	188	179	95.21
รวม	421	409	97.15

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร วารสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบทบาทของอาจารย์พยาบาลและอาจารย์ทั่ว ๆ ไปในสถาบันอุดมศึกษา

1.2 สัมภาษณ์อาจารย์พยาบาลจากสถาบันต่าง ๆ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในสถานต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1.3 นำข้อมูลที่ได้จาก ข้อ 1.1 และ 1.2 มาเขียนเป็นแบบสอบถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่แสดงความเห็นต่อบทบาทของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้ และบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในสถานต่าง ๆ 5 สถาน จำนวน 74 ข้อ ดังรายละเอียดคือ

1. บทบาทด้านการสอน	จำนวน 35 ข้อ
2. บทบาทด้านการวิจัย การเขียนตำราและบทความ	จำนวน 7 ข้อ
3. บทบาทด้านการบริการสังคม	จำนวน 7 ข้อ
4. บทบาทด้านกิจการนักศึกษา	จำนวน 15 ข้อ
5. บทบาทด้านการบริหารและวิชาชีพ	จำนวน 10 ข้อ

และในตอนท้ายของแต่ละบทบาท จะมีคำถามปลายเปิด 1 ข้อ สำหรับให้ผู้ตอบระบุกิจกรรมอื่น ๆ ของอาจารย์พยาบาล (ถ้ามี)

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนให้ค่า (Rating scale) โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้บริหารและนักศึกษา แสดงความเห็นตามการรับรู้เกี่ยวกับอาจารย์พยาบาล กำหนดให้แสดงความเห็นตามการรับรู้ และบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่แสดงการรับรู้ว่า สัดส่วนความรับผิดชอบของอาจารย์พยาบาลต่อบทบาททั้ง 5 ด้าน ควรจะเป็นอย่างไร ลักษณะของแบบสอบถามให้ตอบ

ในรูปร้อยละ

2. การหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

เมื่อสร้างแบบสอบถามตามลักษณะที่กล่าวข้างต้นแล้ว ได้ขอให้อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยตรวจสอบรายละเอียดของข้อคำถามทุกข้อก่อนนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการอุดมศึกษา และทางการศึกษาพยาบาล จำนวน 12 ท่าน ช่วยพิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มีความตรงตามเนื้อหา หลังจากนั้นได้นำผลที่ได้กลับมาพิจารณาพร้อมกับอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยอีกครั้งหนึ่ง เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามซึ่งทั้งนี้ผู้วิจัยถือเกณฑ์ 10 ใน 12 ท่านยอมรับ แบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วและถือว่ามีความตรงตามเนื้อหา มีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 และ 3 ไม่มีการแก้ไข

ตอนที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถาม 65 ข้อ คือ

1. บทบาทด้านการสอน	จำนวน 28	ข้อ
2. บทบาทด้านการวิจัย การเขียนคำราและบทความ	จำนวน 6	ข้อ
3. บทบาทด้านการบริการสังคม	จำนวน 5	ข้อ
4. บทบาทด้านกิจการนักศึกษา	จำนวน 15	ข้อ
5. บทบาทด้านการบริหารและวิชาชีพ	จำนวน 11	ข้อ

และในคอนท้ายของแต่ละบทบาท จะมีคำถามปลายเปิด 1 ข้อ สำหรับให้ผู้ตอบระบุกิจกรรมอื่น ๆ ของอาจารย์พยาบาล (ถ้ามี) คงไว้เช่นเดิม

3. การหาความเที่ยง (Reliability)

นำแบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ของวิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ ที่มีคุณสมบัติคล้ายกับประชากรในการวิจัย จำนวน 22 คน ซึ่งแบบสอบถามใช้ไปทั้งหมด แล้วจึงนำผลที่ได้มาหาความเที่ยง

หาความเที่ยงของแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยใช้สูตร L - coefficient ในส่วนที่แสดงความเห็นตามการรับรู้ นำกลุ่มตัวอย่างมาทดลองใช้จำนวน 22 คน ได้ค่าความเที่ยง 0.97 และในส่วนของบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ ผู้ตอบมีกลุ่มเดียว คือ กลุ่มอาจารย์ ผู้วิจัยนำมาทดลองใช้ จำนวน 10 คน ได้ค่าความเที่ยง 0.95

สูตรหาความเที่ยง r_{α} - coefficient (ประกอบ กรรณสูตร 2524 : 62)

$$r_{\alpha} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right)$$

n = จำนวนข้อสอบ

s_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนผู้รับการทดสอบทั้งหมด

r_{α} = ค่าความเที่ยงตามแบบสัมประสิทธิ์อัลฟ่า

4. นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ ทั้ง 4 สถาบัน และหัวหน้าภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้

2. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้แก่สถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่ง จำนวน 421 ชุด โดยบางส่วนผู้วิจัยนำส่งและรับคืนด้วยตนเอง และในบางส่วนได้ส่งทางไปรษณีย์ไปถึงอาจารย์ในสถาบันนั้น ๆ ชวนนำส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกไว้ และรวบรวมส่งกลับคืนมาให้ โดยผู้วิจัยนัดเวลาในการรับแบบสอบถามคืน 4-6 สัปดาห์

3. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนจากทุกสถาบันแล้ว พบว่ามีจำนวน 409 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.15 ของแบบสอบถามทั้งหมด เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์โดยพิจารณาจากการครบครนทุกข้อ จึงนำมาใช้ในการวิจัย พบว่าใช้ได้ทั้งหมด

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอนที่ 1 ในการวิเคราะห์ข้อมูล นับแต่จำนวนความถี่ของข้อคำถามแต่ละข้อ ไม่มี
การให้คะแนน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนให้ค่า 4 อันดับ คือ

ตามการรับรู้	ตัวเลข 1	หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน
	ตัวเลข 2	หมายถึง ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
	ตัวเลข 3	หมายถึง เห็นด้วย	ให้ 3 คะแนน
	ตัวเลข 4	หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 4 คะแนน
ในสภาพการณ์จริง	ตัวเลข 1	หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติเลย	ให้ 1 คะแนน
	ตัวเลข 2	หมายถึง ปฏิบัติน้อย	ให้ 2 คะแนน
	ตัวเลข 3	หมายถึง ปฏิบัติมาก	ให้ 3 คะแนน
	ตัวเลข 4	หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด	ให้ 4 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคะแนนเฉลี่ยมีดังนี้ คือ

1.00 - 1.55	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง, ไม่ได้ปฏิบัติเลย
1.56 - 2.55	ไม่เห็นด้วย, ปฏิบัติน้อย
2.56 - 3.55	เห็นด้วย, ปฏิบัติมาก
3.56 - 4.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง, ปฏิบัติมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามกำหนดให้ตอบในรูปร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำค่า
ร้อยละที่ได้มาหาคะแนนเฉลี่ยของบทบาทแต่ละด้านในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง
โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลโดยใช้คะแนนเฉลี่ยในรูปร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล :

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อคำนวณหาค่าทางสถิติดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม คำนวณเป็นร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้และบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้คำนวณโดย
  - 2.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ
  - 2.2 หาค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละกลุ่มตัวอย่างประชากร ทั้งโดยส่วนรวมและในรายค้าน
  - 2.3 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยที่แสดงความเห็นตามการรับรู้ในกลุ่มของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา โดยการทดสอบ ANOVA และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างคู่ โดยการทดสอบค่าคิว (q - statistics) ของนิวแมน-คูลส์ (Newman - Keuls test) ทั้งโดยส่วนรวมและในรายค้าน
  - 2.4 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้และบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในกลุ่มของอาจารย์ โดยการทดสอบค่าที (t -test) ทั้งโดยส่วนรวมและในรายค้าน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับสัดส่วนความรับผิดชอบบทบาทของอาจารย์พยาบาลทั้ง 5 ด้าน ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา แบบสอบถามกำหนดให้ตอบในรูปร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำค่าร้อยละที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยของบทบาทแต่ละด้าน โดยคำนวณแยกในแต่ละกลุ่มตัวอย่างประชากร พร้อมกันนี้จะนำเสนอค่าร้อยละที่ได้สูงสุดและต่ำสุดของบทบาทแต่ละด้านด้วย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าคะแนนเฉลี่ยใช้สูตรดังนี้ (ประกอบ วรรณสูตร 2524 : 94)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าคะแนนเฉลี่ย}$$

$$\sum X = \text{ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด}$$

$$N = \text{จำนวนข้อมูล}$$

2. ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตรดังนี้ (ประกอบ วรรณสูตร 2524 : 96)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

$$S.D. = \text{ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน}$$

$$\sum X^2 = \text{ผลรวมของข้อมูลแต่ละตัวยกกำลังสอง}$$

$$\sum X = \text{ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด}$$

$$N = \text{จำนวนข้อมูล}$$

3. การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของ

- 2 กลุ่ม โดยใช้ t - test (ประกอบ วรรณสูตร 2524 : 144-145)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

$$df = N - 1$$

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อ

t = ค่าทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของ 2 กลุ่ม. เพื่อใช้พิจารณาเปรียบเทียบ

D = ผลรวมของผลต่างของคะแนนการรับรู้และที่เป็นจริงตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาล

D^2 = ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนการรับรู้และที่เป็นจริงตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาล

N = จำนวนอาจารย์พยาบาลทั้งหมด.

4. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ใช้วิธีกรังนี่ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2523 : 103).

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	SS_b	$k - 1$	MS_b	$\frac{MS_b}{MS_w}$
ภายในกลุ่ม	SS_w	$N - k$	MS_w	
ทั้งหมด	SS_t	$N - 1$		

เมื่อ

SS = ผลบวกกำลังสอง

SS_b = ผลบวกกำลังสองระหว่างกลุ่ม (Sum Squares between groups)

SS_w = ผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม (Sum Squares within group)

SS_t	=	ผลบวกกำลังสอง (Sum Squares total)
MS	=	คะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean square)
MS_b	=	คะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองระหว่างกลุ่ม
MS_w	=	คะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม
df	=	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
k	=	จำนวนกลุ่ม
N	=	จำนวนข้อมูลทั้งหมด (ทุกกลุ่มรวมกัน)
F	=	ค่าทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม เพื่อใช้พิจารณาเปรียบเทียบ

5. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ นิวแมนคูเอลส์ (Newman - Kuels test) โดยการทดสอบค่า คิว (q - statistics) ใช้สูตรดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2523 : 103)

$$q \sqrt{\frac{MS_w}{\tilde{n}}} \quad df = N - k$$

$$\tilde{n} = \frac{k}{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} + \frac{1}{n_3}}$$

เมื่อ	n_1	=	จำนวนข้อมูลของกลุ่มที่ 1
	n_2	=	จำนวนข้อมูลของกลุ่มที่ 2
	n_3	=	จำนวนข้อมูลของกลุ่มที่ 3
	$\tilde{n}$	=	ค่าเฉลี่ยของ n (Harmonic Mean)